

بہ نام پروردگار یکتا

سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی
مرکز علوم و فناوری اطلاعات کشاورزی
نشم کنید - رشت

حقوق مالکیت فکری و ثبت اختراع

مدرس: طیبه ولسر الله

استاد دانشگاه، مشاور و ناظر امور انفورماتیکی سازمان نظام صنفی رایانه ای استان گیلان

شماره همراه: ۰۹۱۱۲۳۰۹۰۴۵

مالکیت فکری

مقدمه

بخش از دارایی‌های کسب و کارها و اشخاص مربوط به مواردی است که جنبه مادی ندارد و در قانون مالکیت فکری مورد حمایت قرار می‌گیرد.

برند و لوگو، اختراع، انواع محتوا (متن، تصویر، ویدیو، پادکست و محتوای صوتی)، طرح صنعتی و سایر موارد انواعی از مالکیت‌های فکری هستند که در صورت رعایت قوانین و مقررات قانونی می‌توانید این دارایی‌ها را حفظ کرده و از نقض حقوق خود مثل کپی شدن یا سرقت جلوگیری کنید.

مالکیت معنوی یا مالکیت فکری چیست؟

موضوع مالکیت معنوی تراوشات ذهنی و ابتکارات انسان می باشد که علاوه بر جنبه معنوی آن، دارای ارزش اقتصادی آن نیز می باشد، مانند اینکه شخصی کتابی را تالیف می نماید. این کتاب علاوه بر حق مالی که برای مولف به وجود می آورد جنبه معنوی نیز دارد که ممکن است برای او بسیار با ارزش تر از جنبه مادی اثر باشد. به دلیل همین ارزش مادی و معنوی مالکیت های معنوی، هم در حقوق ملی کشورها و هم در حقوق بین الملل، پیش بینی ها و اقداماتی جهت حمایت از آن صورت گرفت و سازمانی به نام سازمان جهانی مالکیت فکری **world intellectual property organization** موسوم به **wipp** تاسیس گردید و در آن معاهده های گوناگونی همچون کنوانسیون "برن" برای حمایت از آثار ادبی و هنری **copyright** و معاهده پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی منعقد گشت.

به طور کلی، می توان مالکیت معنوی را به مالکیت صنعتی و مالکیت ادبی و هنری تقسیم نمود که در ادامه این دو را مورد بررسی قرار می دهیم

مالکیت صنعتی

مالکیت صنعتی شاخه ای از حقوق تجارت است که حقوق غیر مادی ناشی از علائم مشخص کننده مانند علائم تجاری یا صنعتی و یا خدماتی، اسم تجاری، سمبل یا علامت و مشخصات منشاء کالا را مورد مطالعه قرار داده و به حقوق حاصل از خلاقیت و نوآوری از قبیل: ورقه های اختراع، گواهی اشیاء مصرفی و بالاخره به اشکال و ترسیمات و مسایل راجع به رقابت نامشروع و سوء استفاده از حقوق مالکیت صنعتی می پردازد.

امروزه مالکیت صنعتی، چه در حقوق داخلی و چه در سطح بین المللی، به علت الزامات بازرگانی بین المللی و روابط اقتصادی کشورها با یکدیگر، مورد حمایت جدی قرار گرفته و به مخترع مبتکر، و بالاخره به فرد خلاق امکان می دهد که به طور انحصاری از علامت یا اختراع خود استفاده کند و فرد متجاوز به حقوق خود را از طریق حقوقی یا جزایی تحت تعقیب قانونی قرار دهد.

ـ بند اول : اسم تجاری

در بیشتر مواقع تجار برای معرفی بنگاه؛ تجارتخانه یا شرکت خود، یک اسم تجاری انتخاب می کنند که ممکن است ثبت گردد. مشتریان به اعتبار این اسم تجاری معامله می کنند. بنابراین سایر اشخاص حق استفاده از این اسم تجاری را در شرکت ها و محصولات خود ندارند حتی اگر آن اسم با نام خانوادگی اش یکی باشد. (ماده ۵۷۸ ق.ت)

این اسم قابل خرید و فروش و انتقال است و مدت اعتبار آن ۵ سال می باشد. (مواد ۵۷۹ و ۵۸۰ ق.ت) البته تجدید ثبت آن امکان پذیر است.

_ بند دوم : علائم تجاری

علامت تجاری ، هر علامتی اعم از نقش، تصویر، رقم، حروف و ... می باشد که برای امتیاز و تشخیص یک محصول مورد استفاده قرار می گیرد. (ماده ۱ قانون ثبت علائم تجاری)

علائم تجاری باید ویژگی هایی داشته باشند از جمله :

- (۱) باید تازگی داشته و برای جنسی که به کار برده می شود جدید باشد.
- (۲) موجب گمراه کردن مشتریان نگردد.
- (۳) باید وجه تمایز داشته و ابتکاری باشد.

بند سوم : ورقه اختراع

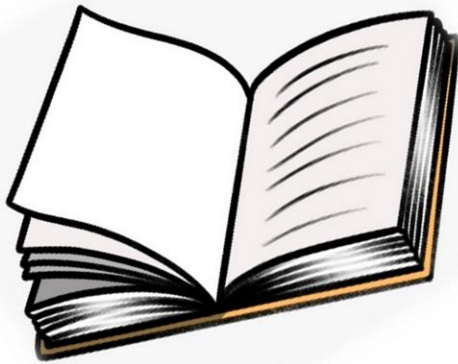

حق اختراع عبارت است از حق انحصاری که مخترع برای مدت محدودی برای استفاده انحصاری از اختراع خود دارد تا تشویقی باشد برای مخترعین. ورقه اختراع نیز سند این حق می باشد. برای استفاده از این حق بهره برداری انحصاری، اختراع باید مطابق مقررات به ثبت برسد. هر اختراعی ۲ حق را برای مخترع به وجود می آورد: یکی حق اخلاقی که همیشه باقی می ماند و دیگری حق مادی آن که محدود است و در قانون ما بر حسب تقاضای مخترع ۵ ، ۱۰ ، ۱۵ یا ۲۰ سال می باشد.

ماده ۳ قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات مصوب ۱۳۸۶ / ۸ / ۷ در مورد حق اختراع می گوید : " گواهینامه اختراع سندی است که اداره مالکیت صنعتی برای حمایت از اختراع صادر می کند و دارنده آن می تواند از حقوق انحصاری بهره مند شود. " نقل و انتقال ورقه اختراع برای اینکه معتبر باشد باید به ثبت برسد و در صورتی در مقابل اشخاص ثالث معتبر است که به موجب سند رسمی به عمل آید.

مالکیت ادبی و هنری

حقوق مالکیت ادبی- هنری را می توان اینگونه تعریف نمود که : "مجموعه حقوقی است که قانون برای پدید آورنده نسبت به اثر او می شناسد و بهره برداری انحصاری از اثر را برای مدت محدودی برای پدید آورنده و پس از مرگ او برای وراثش ایجاد می نماید." برای به دست آوردن این حقوق، اثر باید نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا شده و قبلاً در هیچ کشوری چاپ یا نشر یا پخش و اجرا نشده باشد.

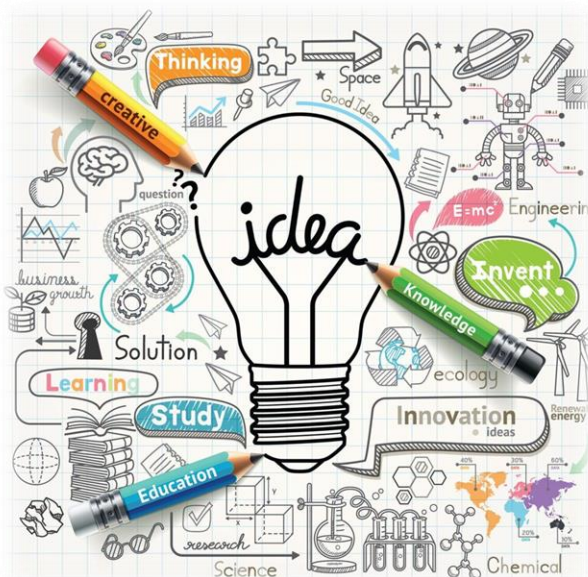

ثبت اختراع

ثبت اختراع

اختراع حاصل و ثمره تلاش فکری و تراوش ذهنی مخترع است که در قالب یک محصول صنعتی یا فرایند صنعتی متبلور می شود و اختراع در اینجا معادل واژه **INVENTION** است. اما از اختراع در قوانین مختلف کشورها زمانی حمایت می شود که این اختراعات طبق تشریفات خارجه آن کشور در موعد و زمان مقرر به ثبت رسیده باشد و شرایط استفاده از این حق ثبت آن در نزد مرجع ذیصلاح (اداره ثبت اختراعات) می باشد و در اینجا حق اختراع معادل واژه **PATENT** می باشد.

ثبت اختراع

پس از ثبت و اعطاء حق اختراع به مالک و مخترع بر طبق قانون به دو شکل از اختراع حمایت می شود.

۱- **حمایت ایجابی**، یعنی اینکه به دارنده حق می دهد که از خلاقیت و تلاش ذهنی خود بهره برد.

۲- **حمایت سلبی**، سایرین را مکلف می کند که به این حقوق حاصل از آفرینشهای فکری احترام گذاشته و مانع از هرگونه حق نقص حق بدون اجازه مالک این حقوق بشود. بنابراین مخترع حق انحصاری نسبت به ساخت، صادرات، واردات، عرضه برای فروش، فروش و استفاده از فرآورده و کالاهایی که مستقیماً از طریق فرایند بدست می آیند را دارد.

چگونگی ثبت اختراع در ایران

متولی انجام امور مربوط به ثبت اختراعات در ایران، اداره مالکیت های صنعتی می باشد، این سازمان با معرفی سامانه ای به آدرس <http://iripo.ssaa.ir> امکان ثبت اینترنتی اختراع را فراهم آورده است.

متقاضیان پس از مراجعه به این سامانه می بایست اطلاعات شخصی خود اعم از تصویر کپی شناسنامه، کارت ملی و روزنامه رسمی تاسیس (برای اشخاص حقوقی) و مشخصات فنی اختراع را درج نمایند. تا توسط کارشناسان مورد بررسی قرار گیرد.

توجه داشته باشید که ممکن است در پاره ای از موارد اختراع به سفارش شخص حقیقی یا حقوقی انجام گرفته باشد که در این صورت شخص سفارش دهنده صاحب حقوق این اختراع می باشد و می بایست این شخص به عنوان دریافت کننده ابلاغها در وبسایت معرفی گردد تا اطلاعات لازم را از طریق ایمیل یا پیامک دریافت نماید .

چگونگی ثبت اختراع در ایران

در رابطه با مشخصات فنی اختراع نیز در ابتدا لازم است متقاضیان برای یافته خود نامی تعیین نموده و به وضوح مشخصات فنی و تخصصی آن را شرح نمایند.

در توصیف مشخصات اختراع می بایست به نکاتی مانند حوزه کارکرد اختراع (پزشکی، کشاورزی صنعتی و غیره)، اهداف مخترع از ساخت اختراع، تاکید بر نوآورانه بودن اختراع با توجه به موارد احتمالی مشابه پیشین، شرح چگونگی کارکرد اختراع بطوری که کارشناس مربوط بتواند در صورت لزوم آن را پیاده سازی نماید و در انتها نیز لازم است به فواید اختراع اشاره گردد. سپس می بایست ادعاینامه توسط متقاضی تکمیل گردد، این سند حدود پشتیبانی از یک اختراع را مشخص می نماید.

چگونگی ثبت اختراع در ایران

اظهارنامه ثبت اختراع بایست در سه نسخه فرمی خاص و به زبان فارسی تکمیل گردد و با قید تاریخ تنظیم به امضای متقاضی برسد و حاوی اطلاعات ذیل باشد:

-اطلاعات کامل متقاضی اعم از نام، شماره ملی، آدرس، کد پستی محل سکونت، تابعیت و شغل.

-ارائه عنوانی که برای اختراع در نظر گرفته شده است.

-تمامی اطلاعاتی که شرح و توصیف کاملی از اختراع باشد شامل: توصیف، ادعاینامه، توضیح خلاصه اختراع و شکل‌ها، نقشه‌ها و هر گونه اطلاعات ضروری دیگر.

-معرفی حوزه کاربرد اختراع.

-درخواست کتبی مخترع اگر نمیخواهد اختراع به نام وی ثبت گردد.

-ارائه رسید پرداخت هزینه‌های مربوطه.

چگونگی ثبت اختراع در ایران

پس از ارسال اظهارنامه و بررسی آن توسط کارشناسان مربوطه لازم است متقاضی به صورت حضوری به اداره مالکیت صنعتی مراجعه نماید و پس از انجام امور ثبت اختراع می بایست جهت اطلاع عموم نسبت به درج آگهی در روزنامه رسمی کشور اقدام گردد و گواهی نهایی ثبت اختراع دریافت گردد. در نهایت نیز لازم است برای اتمام کار متقاضی با مدارک ثبت اختراع بنیاد ملی نخبگان مراجعه نماید.

توجه داشته باشید که بنا بر قوانین ثبت اختراع در ایران حقوق انحصاری اختراع به مدت بیست سال در نظر گرفته شده است.

مالکیت فکری در ایران

در قوانین ایران مهم‌ترین معیار برای حمایت قانونی از آثار هنری و ادبی مبتکرانه بودن اثر است؛ یعنی باید چیزی از قریحه و خلاقیت و ابتکار هنرمند در اثر او منعکس شود تا بتواند مدعی مالکیت بر آن اثر باشد. انتشار و بازنشر آثار بدون اجازه پدیدآورنده اثر جرم محسوب می‌شود و ۳ تا ۶ ماه حبس برای آن در نظر گرفته شده‌است. ضمن اینکه زیان‌دیده می‌تواند درخواست جبران ضرر و زیان خود را داشته باشد.

راهنمای ثبت نام در مرکز مالکیت معنوی

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

جمع بندی

بررسی تخصصی مالکیت دامنه و هاست

معرفی میهن وب هاست

شرکت ارتباطات نت میهن (میهن وب هاست) سالیان سال است که فعالیت خود را آغاز کرده و بعد از سال ها تجربه در زمینه هاستینگ و شبکه در تابستان ۱۳۹۴ اقدام به راه اندازی دیتاسنتر (اتاق های سرور) اختصاصی خود در شمال کشور نمود. میهن وب هاست هم اکنون ارائه دهنده خدمات میزبانی وب، سرور مجازی، اختصاصی، طراحی، برنامه نویسی و سرویس های متنوع تحت وب است. این شرکت توانسته تاکنون میزبانی بیش از ۱۵۰۰۰۰ هزار کاربر را به عهده بگیرد و در حال حاضر جزء ۱۰ شرکت هاستینگ اول قرار دارد. میهن وب هاست شروع تحقق یک رویاست.

بررسی تخصصی مالکیت دامنه و هاست

انواع قراردادهای مالکیت فکری

قرارداد فرانشر Franchise Agreement

شرکت یا استارت‌آپی را تصور کنید که دارای یک نشان (یا علامت) تجاری ثبت شده و مشهور است و با ایده‌ها، مدل کسب‌وکار و شیوه‌های منحصر به فرد خود به موفقیت و اعتبار فراوانی در عرصه تجارت رسیده است.

به دلایل مختلفی ممکن است این شرکت بخواهد که با حفظ مالکیت بر حقوق معنوی، امتیازات و مدل اختصاصی کسب‌وکار خود، حق راه اندازی یک تجارت، ارائه خدمات، فروش، یا توزیع محصولات خود را به شرکت دیگری واگذار کند. این امکان از طریق قرارداد فرانشر محقق می‌شود.

بنابراین، فرانشر، قراردادی است که به موجب آن فرانشردهنده (یعنی مالک نشان تجاری)، امتیازات انحصاری کسب‌وکار خود را برای مدت معین و در قبال هزینه مشخصی به فرانشرگیرنده (یعنی متقاضی تجارت، تحت شهرت تجاری مالک) اعطا می‌کند.

قرارداد فرانسیز Franchise Agreement

در این قرارداد، فرانسیزگیرنده متعهد می‌شود که از دانش فنی و تجربی به‌دست آمده توسط فرانسیزدهنده استفاده کند و از مدل کسب‌وکار و دستورالعمل‌های آن تبعیت کند؛ پس نکته محوری در قرارداد فرانسیز، انتقال و گسترش مدل کسب‌وکار است. به عبارت دیگر، همزمان با حق استفاده از نشان تجاری، فرانسیزگیرنده می‌پذیرد تا ترتیبات مربوط به ضوابط تولید محصولات و خدمات و همچنین ساختار مدیریتی فرانسیزدهنده را نیز رعایت کند.

مثال واقعی قرارداد فرانسیز

مثال واقعی در این مورد، شرکت سوئدی و چندملیتی ایکه‌آ IKEA است که در زمینه طراحی و فروش لوازم خانگی در سراسر جهان فعالیت می‌کند.

فعالیت در چنین سطح گسترده‌ای برای این شرکت از طریق انعقاد قرارداد فرانسیز محقق شده است؛ به این ترتیب که به موجب این قرارداد، شرکت IKEA به فرانسیزگیرنده، حق بهره‌برداری از امتیازات تجاری خود را مطابق روش‌های اختصاصی خود و تحت نام تجاری IKEA می‌دهد.

در نتیجه، فرانسیزگیرنده‌های IKEA به علائم تجاری این شرکت دسترسی پیدا می‌کنند و مجاز به بازاریابی و فروش طیف محصولات آن و راه‌اندازی فروشگاه‌های IKEA خواهند بود.

در این قرارداد فرانسیز، شیوه‌ی اداره، مدیریت و ضوابط کیفیت تولید محصولات، همگی به دقت درج شده و فرانسیزگیرنده بایستی در قالب و حدود ضوابط تعیین شده از سوی شرکت IKEA فعالیت کند.

IKEA

مزیت های قرارداد فرانشیز

با توجه به مثال فوق، به صورت خلاصه، مزیت قرارداد فرانشیز برای طرفین به ترتیب زیر است:

الف) توسعه و گسترش شبکه کسب و کار صاحب نشان تجاری، با صرف حداقل هزینه ممکن (اعم از مالی و غیرمالی)؛ از این طریق، شبکه‌ای از کسب و کار با هویت مشترک در حوزه جغرافیایی وسیعی می‌تواند ایجاد شود و صاحب علامت تجاری، کسب و کار خود را در سراسر یک کشور یا همانطور که در مثال فوق دیدیم، در سطحی جهانی گسترش دهد.

ب) بهره‌برداری و استفاده‌ی فرانشیزگیرنده از شهرت و نشان تجاری فرانشیزدهنده؛ این مورد باعث می‌شود فرانشیزگیرنده در حداقل زمان ممکن و با صرف حداقل هزینه، بازار و رونق مناسب خود را به دست بیاورد. در واقع، هزینه‌های مربوط به ایده‌پردازی، رسیدن به شیوه‌های تولیدی- مدیریتی، تبلیغات و بازاریابی را پیش از این فرانشیزدهنده پرداخته است.

قرارداد لیسانس اجازه بهره برداری

Licensing Agreement

قرارداد لیسانس وقتی لازم می‌شود که فرد یا شرکتی قصد دادن اجازه (مجوز) استفاده از حقوق مالکیت فکری متعلق به خود را به شخص حقیقی یا حقوقی دیگری دارد. طرفین این قرارداد شامل لیسانس‌دهنده (صاحب حق مالکیت فکری) و لیسانس‌گیرنده (فرد یا شرکت متقاضی) خواهند بود.

نکته مهم قرارداد لیسانس، حفظ حقوق مالکانه‌ی دارنده اولیه آن است. بنابراین، صرفاً «اجازه» استفاده، بهره‌برداری و یا انتفاع تجاری به لیسانس‌گیرنده اعطا می‌شود؛ این اجازه، دارای ضوابط، شروط و محدوده زمانی مشخصی در قرارداد خواهد بود.

مثال قرارداد لیسانس اجازه بهره برداری

به عنوان مثال، یک استارتاپ جهت توسعه کسب و کار خود، نیاز به اجازه استفاده از نرم افزاری را دارد که متعلق به شرکت دیگری است؛ این مجوز را از طریق تنظیم قرارداد لیسانس با این شرکت دریافت می کند.

گاهی ممکن است یک استارتاپ به دلیل نداشتن امکانات مالی و فنی، امکان تجاری سازی اختراع ثبت شده خود را نداشته باشد. قرارداد لیسانس می تواند در چنین موردی به کمک استارتاپ آمده تا مجوز تجاری سازی و بهره برداری از این اختراع را به شخص حقیقی یا حقوقی دیگری واگذار کند.

قرارداد لیسانس اجازه بهره برداری

Licensing Agreement

مهمترین بخش هایی که در قرارداد لیسانس باید مشخص باشند عبارتند از:

- ✓ انحصاری یا غیرانحصاری بودن لیسانس
- ✓ محدوده جغرافیایی لیسانس
- ✓ نحوه پرداخت حقوق مالکانه به لیسانس دهنده
- ✓ قابلیت لیسانس مجدد به شخص ثالث
- ✓ شرط عدم رقابت
- ✓ شرط عدم افشا
- ✓ تعیین تکلیف در مورد تصاحب شرکت لیسانس گیرنده یا ورشکستگی وی
- ✓ درج شرط داوری در قرارداد

قرارداد انتقال فناوری / دانش فنی

Technology Transfer Agreement

تکنولوژی یا دانش فنی در حوزه اموال فکری محسوب می‌شوند و صاحبان دانش فنی می‌توانند از طرق مختلف قانونی، نسبت به واگذاری تمام یا بخشی از حقوق خود در این خصوص به غیر اقدام کنند. در این مورد قرارداد انتقال تکنولوژی یا دانش فنی کاربرد دارد.

افراد و شرکت‌هایی که می‌خواهند فناوری را برای هدفی خاص به طرف دیگری منتقل کنند، معمولاً به این نوع قرارداد روی می‌آورند. در این قرارداد ماهیت مجوز انتقال دانش فنی و همچنین بازه زمانی استفاده از آن باید مشخص شود.

مثال قرارداد انتقال فناوری / دانش فنی

به عنوان مثال، بسیاری از دانشگاه‌ها فناوری توسعه‌یافته و دانش فنی را که به آن دست یافته‌اند، جهت تجاری‌سازی، ثبت و سودآوری در اختیار شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها قرار می‌دهند. برای این کار نیاز به انعقاد قرارداد انتقال دانش فنی دارند.

نکته مهم آنکه، قراردادهای انتقال دانش فنی ممکن است در قالب قراردادهای لیسانس گنجانده شود و یا اینکه عام‌تر از آن، بصورت مستقل بوده و موضوع مجوز (لیسانس)، تنها بخشی از آن را تشکیل دهد.

قراردادهای واگذاری یا فروش حقوق مالکیت فکری

Intellectual Property Assignment Agreements

ممکن است دارنده یک حق مالکیت فکری (اعم از اختراع ثبت شده، طرح صنعتی یا علامت تجاری یا نرم‌افزار) قصد انتقال و فروش آن را داشته باشد. به این ترتیب کلیه حقوق انحصاری متعلق به اموال فکری مذکور به موجب قرارداد فروش حقوق مالکیت فکری، به شخص حقیقی یا حقوقی دیگری منتقل می‌شود. به عنوان مثال، دارنده یک علامت تجاری ممکن است به دلایل مختلف قصد ادامه کسب‌وکار خود را نداشته باشد و بخواهد علامت خود را به شرکت دیگری منتقل کند. این امر از طریق قرارداد انتقال علامت تجاری محقق می‌شود.

قرارداد محرمانگی یا عدم افشا

Non-Disclosure Agreement/ NDA

اموال فکری، معنوی و اسرار تجاری، دارایی اصلی و محوری بسیاری از شرکت‌ها محسوب شده و عامل رشد، منحصربه‌فرد بودن و پویایی آن‌ها هستند. مواردی همچون: علامت تجاری، طرح‌های صنعتی، فناوری‌ها یا کدها، ایده‌ها و اختراعات ثبت شده و اطلاعات علمی و فنی مربوط به کسب‌وکار.

از رایج‌ترین قراردادهای جهت حفاظت از این اسرار تجاری که واجد ارزش اقتصادی هستند، قرارداد محرمانگی یا عدم افشا اطلاعات محرمانه است. به موجب این قرارداد، شخص یا شرکتی که از طرق مختلف وارد همکاری و ارتباط با صاحب اسرار تجاری شده و نسبت به آن‌ها اطلاع پیدا کرده است، متعهد به رازداری نسبت به این اطلاعات و عدم افشاء آن‌ها نزد شرکت‌های دیگر می‌شود.

مثال قرارداد محرمانگی یا عدم افشا

به عنوان مثال، شخصی که برای سرمایه‌گذاری در یک استارت‌آپ اقدام می‌کند، به تبع آن، نسبت به ایده‌ها و اطلاعات تجاری این شرکت آگاهی می‌یابد. این فرد، به موجب یک شرط در قرارداد سرمایه‌گذاری و یا قراردادی مستقل، متعهد به عدم افشاء این اطلاعات نزد رقبای تجاری و استارت‌آپ‌های دیگر می‌شود.

قرارداد عدم رقابت

Non-Compete Agreement

از دیگر قراردادهای بسیار مهم جهت حفاظت و جلوگیری از سوءاستفاده از ایده‌ها، اطلاعات و اسرار تجاری، قرارداد عدم رقابت است.

به موجب این قرارداد، فردی که به طرق مختلف با شرکت یا استارت‌آپی مرتبط شده و نسبت به ایده‌ها، اسرار تجاری و در کل، مزیت‌های منحصر به فرد و رقابتی آن شرکت آگاهی پیدا کرده است، متعهد می‌شود که از این اطلاعات و ایده‌ها برای مدت معین و در محدوده مکانی معینی پس از همکاری، جهت رقابت با شرکت طرف قرارداد استفاده نکند.

به عبارت ساده‌تر، تنظیم قرارداد عدم رقابت، مانع از این می‌شود که همکار سابق یک شرکت، با استفاده از اسرار تجاری آن، اقدام به راه‌اندازی کسب‌وکاری دیگر کرده و با شرکت قبلی خود به رقابت بپردازد و یا اینکه همکاری با شرکت رقیب را در مدت و محدوده مکانی مشخص شده بپذیرد.

مثال قرارداد عدم رقابت

برای مثال، طراح سایتی را تصور کنید که برای یک استارتاپ نوپا، سایت اینترنتی را جهت فروش محصولات ایجاد کرده است. به موجب قرارداد عدم رقابت، این فرد متعهد می‌شود که شبیه همان سایت را در مدت و محدوده جغرافیایی معینی برای استارتاپ دیگری طراحی نکند. چرا که این امر سبب ایجاد رقابت و فعالیت مشابه برای دو استارتاپ می‌شود.

قرارداد عدم رقابت

Non-Compete Agreement

در خصوص دو قرارداد عدم رقابت و محرمانگی ذکر دو نکته مهم، مفید به نظر می‌رسد:

الف) امکان درج این دو مورد به عنوان یک شرط در سایر قراردادهای نیز فراهم است. مثلاً در قرارداد سرمایه‌گذاری یا قراردادهای کار نیز می‌توان به ترتیب با سرمایه‌گذار یا فرد به کارگرفته شده، شرط عدم رقابت و یا عدم افشاء را درج کرد. تشخیص این که در چه مواردی نیاز به انعقاد قرارداد مستقل در این زمینه باشد، با مشاور حقوقی متخصص در امور مالکیت فکری و استارت‌آپ‌ها است.

ب) دو قرارداد محرمانگی و عدم رقابت جزء اساسی‌ترین و پرکاربردترین قراردادهای برای استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوپا هستند. در نتیجه، در مباحث مربوط به انواع قراردادهای استارت‌آپی حتماً باید به این دو قرارداد توجه داشت.

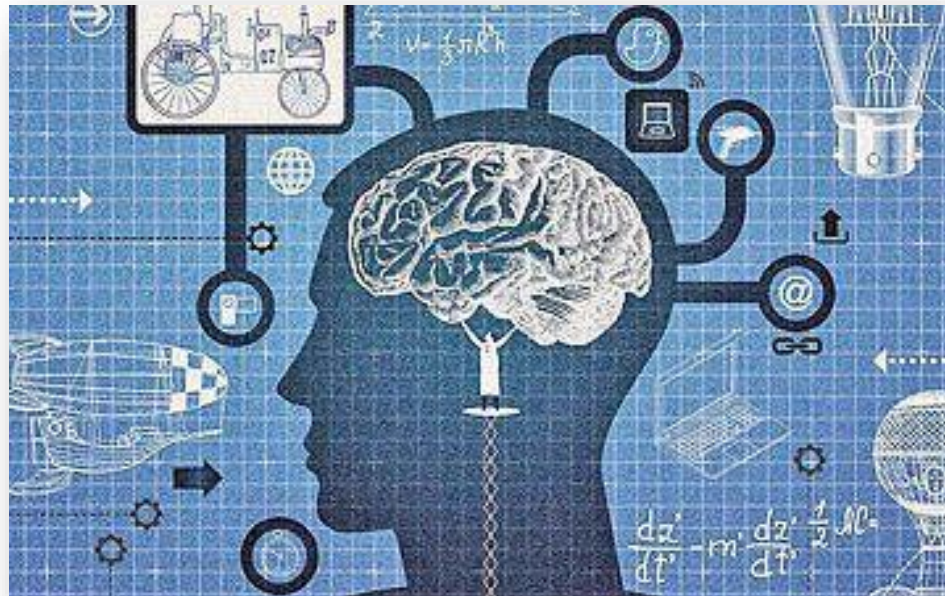
قرارداد عدم رقابت Non-Compete Agreement

در نتیجه، برای تنظیم دو قرارداد فوق حتما از مشاوره وکلایی استفاده کنید که در هر دو زمینه مالکیت فکری و امور حقوقی استارت‌آپ‌ها صاحب تخصص و تجربه باشند.

قرارداد بیمه مالکیت فکری

بیمه مالکیت فکری قراردادی است که خطرات وارده به دارایی‌های فکری را که موجب ورود خسارت به دارندگان و بهره‌برداران آنها یا اشخاص ثالث می‌شود تحت پوشش قرار داده و خسارات وارده را جبران می‌کند.

قرارداد ثبت اختراع

این قرارداد وقتی لازم می‌شود که صاحب ایده و مخترع اثری، قصد ثبت آن را در مراجع ذیصلاح دارد؛ اما به تنهایی قادر و یا مایل به انجام این امر نیست.

به این ترتیب، قرارداد ثبت اختراع به‌عنوان یکی از انواع قراردادهای پیمان‌کاری میان مخترع و شرکت عهده‌دار ثبت آن (پیمانکار) منعقد می‌شود.

جمع بندی

همانطور که در ابتدای این مطلب نیز بیان شد، حوزه حقوق مالکیت فکری و قراردادهای مربوط به آن، از حوزه‌های جدید، تخصصی و پرکاربردی است که اهمیت آن روز به روز برای شرکت‌های تجاری و کسب‌وکارها افزایش میابد؛ تنظیم درست و آگاهانه قراردادهای مالکیت فکری، می‌تواند اسباب موفقیت و توسعه کسب‌وکارها را فراهم کند.

از سوی دیگر، عدم حفاظت مناسب از مالکیت فکری و بی‌توجهی به انواع قراردادهای مربوط به این حوزه می‌تواند اسباب شکست و از بین رفتن تدریجی یک شرکت را فراهم کند. تنظیم دقیق این قراردادها به‌منزله پیش‌گیری اساسی از بسیاری دعاوی حقوقی و مشکلات احتمالی آینده برای کسب‌وکار شما خواهد بود.

جمع بندی

در این راستا، مشاوران حقوقی متخصص در زمینه حقوق مالکیت فکری با دید همه جانبه، دانش تخصصی و تجربه ای که از فضای کسب و کارها به دست آورده اند شما را در تنظیم و نوشتن هرچه صحیح تر و دقیق تر این دست از قراردادها راهنمایی خواهند کرد.

نویسنده: محمد حامد پاکیزه دل

آموزش حقوق مالکیت فکری

مدرس

دکتر محمد محمدی

دکتری تخصصی حقوق کیفری و جرم‌شناسی

دکتر محمد محمدی دارای مدرک دکتری تخصصی حقوق کیفری و جرم‌شناسی در زمینه مسائل جزائی و جنایی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، در حوزه‌های مختلف علمی و اجرایی دارای سوابق متعدد هستند. مقالاتی در زمینه‌های مختلف از قبیل جرم‌انگاری و احترام به کرامت انسانی از ایشان منتشر شده است. ایشان سمینارهای مختلفی را برای دانشجویان در مقاطع متفاوت در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه کرده‌اند.

پیش نیاز

آشنایی با جزای عمومی

آشنایی با جزای خصوصی

انتقال فناوری چيست؟

انتقال فناوری چیست؟

انتقال فناوری به انگلیسی Technology Transfer ، که گاهی نیز به صورت TOT که مخفف Transfer of Technology می باشد نیز مورد ارجاع قرار می گیرد در واقع روند انتقال مهارت ها، دانش، فناوری، روش های تولید، نمونه های تولید میان دولت و دانشگاه ها و موسسات دیگر جهت اطمینان از پیشرفت های علمی و فنی می باشد که در میان دامنه گسترده ای از کاربرانی که می توانند در توسعه و بهره برداری هر چه بیشتر محصولات جدید، فرآیندها، برنامه های کاربردی، مواد و خدمات مختلف گام بردارند به انجام می رسد.

انتقال فناوری شدیداً با انتقال دانش در ارتباط هست. انتقال افقی (هم سطح) حرکت فناوری ها از یک ناحیه به ناحیه ای دیگر است. در انتقال فناوری حاضر در ابتدا و به صورت اولیه افقی (هم سطح) است. انتقال عمودی زمانی اتفاق می افتد که فناوری ها از مرکز تحقیق بکار رفته وارد سازمان های توسعه و تحقیقی دیگری می شوند.

روند انتقال فناوری

انتقال فناوری روندی است که در آن فناوری یا دانش توسعه یافته در یک مکان یا به یک منظور خاص، در مکانی دیگر یا برای چندین هدف دیگر مورد استفاده قرار گرفته و بکار گرفته می‌شود. اصطلاح انتقال فناوری از لحاظ تاریخی با فعالیت‌های فدرال در ارتباط است، باوجود این، این روند به دولت محدود نمی‌شود.

روند انتقال فناوری

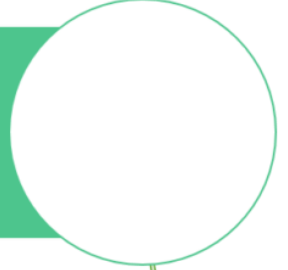
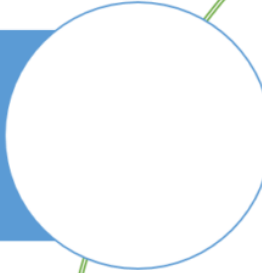
بسیاری از شرکت‌ها، دانشگاه‌ها و سازمان‌های دولتی، {اکنون سازمان انتقال فناوری (TTO) که تحت عنوان Tech Transfer یا TechXfer نیز شناخته می‌شوند} دارند که متعهد به تشخیص پژوهش‌هایی هستند که استراتژی‌ها و سودهای تجاری را برای چگونگی استخراج آن دارند. برای مثال، یک نتیجه پژوهش می‌تواند سود تجاری و علمی داشته باشد اما حق‌های انحصاری به‌طور طبیعی تنها برای روندهای عملی مسئله هستند و لزوماً محققین باید با یک روند عملی مطابق شوند که ملاحظه دیگر، ارزش تجاری است.

ابعاد اصلی انتقال فناوری

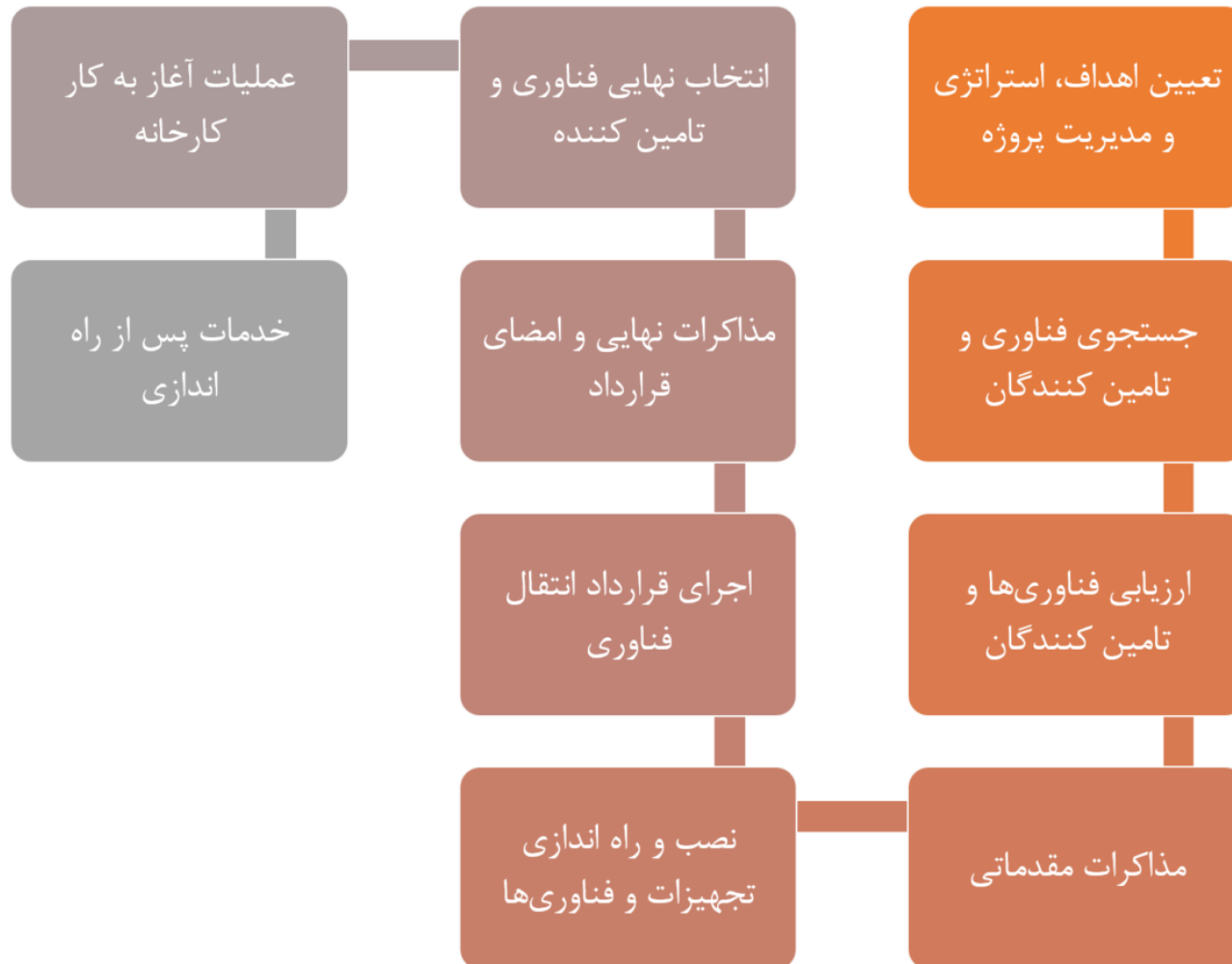
مدیریت فناوری

مدیریت مالی و اقتصادی

مدیریت طرح

گامهای اثربخش تحقق ابعاد انتقال فناوری

شکل‌های مختلف انتقال فناوری

شکل‌های مختلف انتقال فناوری می‌توانند بسته به منبع (مثلاً آژانس / آزمایشگاه)، کاربر (مثلاً صنعت) و خط اتصال (سازوکار)، ساده یا پیچیده باشند که دو مورد را بهم وصل می‌کنند و فناوری را از یک سازمان به سازمانی دیگر انتقال می‌دهند. نمونه‌هایی از این روندها عبارتند از:

فناوری توسعه یافته برای کاربردهای غیردولتی

کاربردهای ثانویه فناوری پیشرفته مخصوصاً برای کاربردهای دولتی

انتقال فناوری اقدامی میان سازمانهای دولتی

همکاری و کمک حرفه ای

انتقال تجاری فناوری برای استفاده در کاربردهای دولتی

نمونه هایی از شکل های مختلف انتقال فناوری

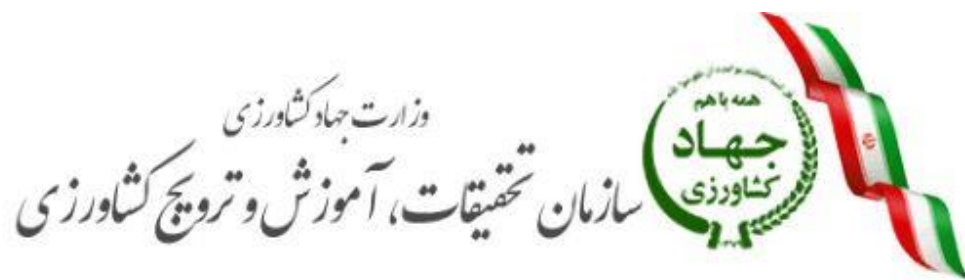
انتقال تجاری – انتقال دانش یا فناوری از دولت به سازمانهای تجاری برای فناوریهای جدید/ بهتر اصلی.

منابع صادراتی – توافقات مشترک یا خدمات داوطلبانه که تخصص را به سازمانهای بیرونی انتقال می دهد.

منابع وارداتی – اقدام مشترک که فناوری خارجی را به آزمایشگاه / آژانس می آورد تا اقدامات آن را افزایش دهد.

استفاده دو طرفه – توسعه فناوری هایی که کاربردهای دوطرفه یا دولتی / تجاری دارند.

بررسی یک نمونه از بخشنامه های سازمانی

طرح کسب و کار

business plan

و تجاری سازی

طرح کسب و کار business plan

طرح کسب و کار، یک نوشته رسمی است که اهداف کسب و کار را تعیین، دلایل امکان تحقق اهداف را ذکر و برنامه‌هایی که برای رسیدن به اهداف دنبال می‌شوند را ارائه می‌کند. همچنین ممکن است شامل اطلاعاتی درباره پیشینه سازمان و تیم مجری طرح باشد. طرح کسب و کار سندی مکتوب است که جزئیات کسب و کار پیشنهادی را مشخص می‌کند. این سند باید ضمن تشریح موقعیت کنونی، نیازها، انتظارات و نتایج پیش‌بینی شده را شرح دهد و کلیه جوانب آن را ارزیابی کند.

یک طرح خوب در اداره هر مرحله از شروع و راهبری کسب و کار کمک‌کننده خواهد بود. از طرح کسب و کار به عنوان یک نقشه راه برای چگونگی ایجاد ساختار، اجرا و رشد کسب و کار جدید استفاده می‌شود و به صاحبان کسب و کار و کارآفرینان کمک می‌کند تا عناصر کلیدی کسب و کار را شناسایی کرده و آن‌ها را دنبال کنند.

طرح کسب و کار business plan

آماده کردن یک طرح کسب و کار نتیجه نهایی روند طرح ریزی نیست، بلکه تحقق طرح، هدف نهایی است. با این وجود نوشتن طرح یک مرحله میانی مهم است. طرح نشان می‌دهد که به منظور یک کسب و کار محرز، بررسی‌های دقیق در ایجاد کسب و کار انجام شده‌است و برای راه‌اندازی آن، کارآفرین وظیفه‌اش را انجام داده‌است.

طرح کسب و کار business plan

در طرح کسب و کار، سرفصل‌های متعددی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد تا توانمندی کارآفرینان، بازار محصول (یا خدمت)، نحوه تولید و میزان سودآوری و موارد مشابه را بررسی نماید؛ اما الگو و فرمت مشخصی برای طرح کسب و کار وجود ندارد و مراجع مختلف، سرفصل‌های متفاوتی را برای این منظور در نظر گرفته‌اند. به‌طور مثال روبرت هیس ریچ در کتاب کارآفرینی این عنوان‌ها را در نظر گرفته‌است (که عیناً از کتاب مذکور نقل می‌شود)

سرفصل‌ها (۱- معرفی)

- ✓ نام و نشانی فعالیت اقتصادی
- ✓ نام و نشانی مدیران
- ✓ ماهیت فعالیت اقتصادی
- ✓ بیان مبالغ مالی مورد نیاز
- ✓ بیان میزان محرمانه بودن گزارش

✓ در این بخش، خلاصه‌ای از کل طرح تجاری در دو یا سه صفحه خلاصه می‌شود.

سرفصل‌ها (۳- تحلیل صنعت)

- ✓ دورنما و روند آتی
- ✓ تحلیل رقبا
- ✓ بخش‌بندی بازار
- ✓ پیش‌بینی صنعت

سرفصل‌ها (۴- شرح فعالیت کارآفرینانه)

- ✓ کالاها
- ✓ خدمات
- ✓ اندازه فعالیت اقتصادی
- ✓ تجهیزات دفتری و کارکنان
- ✓ پیشینه کارآفرینان

سرفصل‌ها (۵- طرح تولید)

- ✓ فرایند تولید
- ✓ کارخانه فیزیکی
- ✓ تجهیزات و ماشین‌آلات
- ✓ نام تأمین کنندگان مواد اولیه

سرفصل‌ها (۷- طرح سازمانی)

- ✓ شکل سازمانی و نوع مالکیت
- ✓ شناسایی شریکان یا سهامداران عمده
- ✓ میزان اقتدار مدیران
- ✓ پیشینه مدیریت گروه
- ✓ نقش و مسوولیت اعضای سازمانی

سرفصل‌ها (۸- ارزیابی ریسک)

- ✓ ارزیابی ضعف فعالیت اقتصادی
- ✓ فناوری‌های جدید
- ✓ طرح‌های احتمالی

ارزیابی ریسک چیست؟

ارزیابی ریسک کیفی یک روش منطقی برای تعیین اندازه کمی و کیفی خطرات و بررسی پیامدهای بالقوه ناشی از حوادث احتمالی بر روی افراد، مواد، تجهیزات و محیط است. در حقیقت از این طریق میزان کارآمدی روش‌های کنترلی موجود مشخص شده و داده‌های با ارزشی برای تصمیم‌گیری در زمینه کاهش ریسک، خطرات، بهسازی سیستم‌های کنترلی و برنامه‌ریزی برای واکنش به آن‌ها فراهم می‌شود.

سرفصل‌ها (۹- طرح مالی)

- ✓ پیش‌نویس سود و زیان
- ✓ برآورد جریان نقدینگی
- ✓ پیش‌نویس **ترازنامه**
- ✓ تحلیل **نقطه سربه‌سر**
- ✓ منابع و موارد استفاده وجوه

ترازنامه چیست؟

ترازنامه، بیلان یا صورت وضعیت مالی یکی از صورت‌های مالی اساسی است که وضعیت مالی یک شخصیت حسابداری (شخصیت گزارشگر) را در یک زمان مشخص نشان می‌دهد؛ که باید توسط یک نهاد حسابرسی تهیه گردد.

ترازنامه معمولاً در پایان یک دوره مالی تهیه می‌گردد. در ترازنامه سه قلم اطلاعاتی دارایی، بدهی و سرمایه مشخص می‌گردد. این ۳ بخش در ترازنامه‌ها، این ایده را به سرمایه‌گذاران می‌دهد که داشته‌ها (دارایی‌ها) و چه دیونی (بدهی‌هایی) دارد و صاحبان شرکت چه مقدار سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

ترازنامه بر اساس اصل زیر استوار است:

$$\text{دارایی} = \text{بدهی} + \text{سرمایه}$$

به این اصل، معادله اصلی حسابداری می‌گویند.

نقطه سر به سر چیست؟

نقطه سر به سر یا نقطه تعادل اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سر به سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سر به سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید.

اصلاح انگلیسی و یا لاتین نقطه سر به سر break even point می‌باشد.

سرفصل‌ها (۱۰ - ضمیمه)

✓ نامه‌ها

✓ داده‌های تحقیق بازار

✓ اجاره‌نامه‌ها یا قراردادها

✓ فهرست‌های قیمت تأمین کنندگان

هدف از تهیه طرح کسب و کار

جذب سرمایه:

برای شروع هر نوع کسب و کاری ابتدا باید سرمایه جذب کرد. معمولاً سرمایه گذاران به دنبال طرح ها و نقشه های قابل اجرایی هستند تا دید وسیعی از کسب و کار در اختیار آنها قرار دهد. اصل سرمایه گذاری بر مبنای دریافت سود و کسب درآمد می باشد پس باید در نظر داشت که طرح کسب و کار اطلاعات مهم و پتانسیل های کسب و کار را به سرمایه گذاران نشان دهد.

هدف از تهیه طرح کسب و کار

شناسایی مشکلات قبل از وقوع:

می توان با یک طرح کسب و کار خوب؛ آینده، بازار و روندهای موثر در جریان کسب و کار را پیش بینی کرد. تهیه طرح کسب و کار به عارضه یابی مسائلی مانند حسابرسی، بازاریابی، مسائل حقوقی و ... کمک می کند تا از اتلاف پول، زمان و یا حتی زیر پا گذاشتن برخی مسائل قانونی که در آینده باعث بروز مشکلات می شوند جلوگیری شود.

هدف از تهیه طرح کسب و کار

برنامه ریزی دقیق:

طرح کسب و کار به معنی برنامه ریزی برای اجرای کار می باشد. تمام اهداف طبق نیاز های مشتریان و در راستای برطرف کردن آن نیازها تعیین می شوند. به عنوان مثال اگر فرض کنیم، در برنامه تبلیغات شرکت، میزان انتظارات از تبلیغات برای افزایش ۱۰٪ فروش در سال است؛ در صورتی که شرکت به این مقدار فروش نرسد، می توان با بررسی جنبه های مختلف، اشتباهات در روند کار را پیدا کرد.

هدف از تهیه طرح کسب و کار

مدیریت:

طرح کسب و کار وظایف افراد و روند نحوه انجام کار را مشخص می کند.

هدف از تهیه طرح کسب و کار

بودجه بندی و تامین مالی:

همانطور که قبلا به آن اشاره شد، ابتدایی ترین نیاز برای شروع کسب و کار بودجه و تامین مالی می باشد. پس از دست دادن بودجه امری اجتناب ناپذیر است که هر کارفرمایی باید آن را در نظر داشته باشد. یک طرح کسب و کار این اختیار را به کارفرما و تیم اجرایی می دهد تا بتوانند بودجه خود را به بهترین نحو توزیع کرده تا از اتلاف بودجه در کارهای غیر ضروری جلوگیری کنند.

هدف از تهیه طرح کسب و کار

شروع، ادامه و یا توقف پروژه:

در این مرحله یک طرح کسب و کار می تواند با توجه به اطلاعات موجود این امکان را به سرمایه گذار یا کارفرما بدهد تا بتواند میزان موفقیت و یا عدم موفقیت در شروع، ادامه و یا توقف پروژه را تشخیص دهد.

بررسی فایل الگوی طرح یک کسب و کار

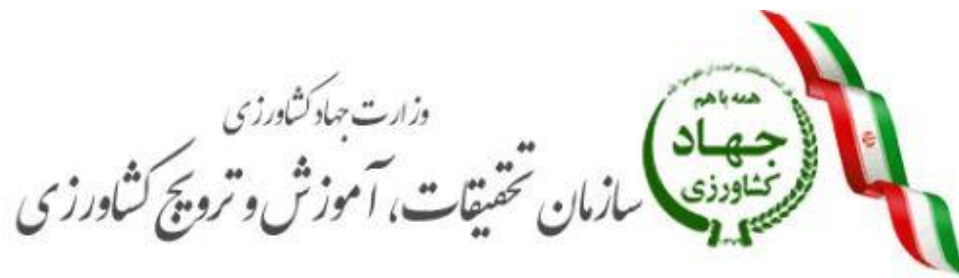
تجاری سازی چیست؟

تجاری سازی (Commercialization) ، به معنای فرآیند معرفی یک محصول جدید یا روش تولیدی جدید به فضای بازرگانی و تجارت است، طوری که آن محصول یا روش جدید در بازار قابل دسترسی باشد. کلمه تجاری سازی اغلب در رابطه با ورود محصول به بازارهای انبوه مصداق پیدا می کند. با اینحال در برخی مواقع انتقال ایده از آزمایشگاه به بازارهای محدود نیز ذیل مفهوم تجاری سازی قرار می گیرد.

تجاری سازی فرآیند تبدیل ایده ها و اختراعات به محصولات و یا خدمات قابل عرضه در بازار و در نتیجه کارآفرینی و کسب درآمد است. هر کالایی پس از تولید باید راه خود را به بازار باز کند، در غیر این صورت موجب زیان و شکست برای بنگاه تولید کننده خواهد شد.

دستاوردهای قابل تجاری سازی ۱۴۰۱ جلد چهارم

منابع

<https://companyregister.ir/>

<https://vindad.com/>

<https://snejatzadegan.com/>

<https://faradars.org/>

<https://www.sepinud.org/>

- هیسریچ، رابرت؛ پیترز، مایکل. کارآفرینی. ترجمه ُ علیرضا فیاض بخش. انتشارات دانشگاه صنعتی شریف. شابک -۹۷۸-۹۶۴-۶۹۸۲-۰۹-۲ (checksum کمک).

- نیکونام طوسی، حجت. طرح کسب و کار. انتشارات ارزش آفرین.

- علیمدد، مصطفی، ۱۳۱۵ -؛ مبانی و روشهای عمومی حسابداری / با همکاری نظام الدین ملک آرای (۱۳۲۲ -)؛ تهران؛ سازمان حسابرسی، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی؛ چاپ اول ۱۳۷۴؛ شماره برگه کتابخانه ملی ۵۶۳۷-۷۴م، صفحه ۷۲

- دکتر عزیز نبوی اصول حسابداری جلد اول. تهران کتابخانه فروردین

- سجادی، سیدجعفر (۱۳۸۶)، «فصل اول»، اصول حسابداری صنعتی (ویراست ویراست دوم)، تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، شابک [۹۶۴-۴۵۴-۱۵۶-۸/۹۶۴-۴۵۴-۹۶۴-۱۵۶-۸].

سپاسی از توجه شما

